

Lessuggesties voor groep 1 t/m 3

Op dinsdag 23 januari 2024 is het Internationale Dag van het Handschrift. Dat is ook de start van de Nationale Week van het Handschrift van 22-26 januari 2024. Deze lesbrief van het Platform Handschriftontwikkeling geeft suggesties rond het motto 'Schrijven met de lemniscaat is een beweging die staat!'. Iedereen kan en mag deze lessuggesties naar eigen inzicht inzetten.

Schrijven met de lemniscaat is een beweging die staat!

Toelichting voor leerkrachten

Het doel van deze activiteiten is om de overdracht van informatie tussen beide hersenhelften te bevorderen. De lemniscaat is een gecompliceerde beweging voor ogen, hersenen en de fijne motoriek. De samenwerking tussen beide breinhelften is nodig bij het leren schrijven. Hoe meer verbindingen er geprikkeld worden om zich te ontwikkelen, hoe beter de hersenen functioneren. Dat is een stukje ontwikkeling waar het kind zijn hele leven wat aan heeft! Meer informatie over de lemniscaat: zie de algemene inleiding op de laatste bladzijde.

Benodigheden

- Papier, vetkrijt, kleurpotloden, kwast, water, zand, takje
- Werkblad 1 en 2

De inventiviteit en creativiteit van de leerkracht wordt aangesproken om bij de groep passende of voor handen zijnde materialen in te zetten. De oefening in een verhaaltje inzetten motiveert zeker.

1. De lemniscaat (of liggende 8) maken in het zand

Maak in zand met vinger of stokje/potlood de liggende 8.

Start in het kruispunt en volg de lijn naar linksboven (zie tekening)

De leerkracht laat de goede route zien.

Variaties ondergrond (stimulatie tastzin):

- in schelpenzand op een dienblad
- buiten in de zandbak
Tip! Een bal door een geul in de vorm van de liggende acht met de vingers.
- op schuurpapier
- in scheerschuim

Variaties hand

- voorkeurshand
- andere hand
- met 2 handen tegelijk

Variaties lemniscaat:

- de horizontale lemniscaat: maak er ogen in, teken een bril, een neus en mond eronder (zie tekening)
- de staande lemniscaat: maak er een poppetje van

Opmerkingen:

- Om het middelpunt van het papier te vinden, kun je de leerling het vouwen aanleren. Ook een goede fijnmotorische activiteit.
- Het 'voelen'/ begrip van de lemniscaat kan bevorderd worden met klei (een liggende 8 maken) of met brooddeeg: Van klontje naar rolletje en dat zo vouwen dat er een horizontale 'krakeling' ontstaat.
- Het kruisen is nog moeilijk voor groep 1 (en soms 2), maar effectief voor het bovengenoemde doel.
- Plaats de uiteinden niet te ver uit elkaar, want niet elke leerling kan dat ruimtelijk overzien, zoals ze straks met de ruimteverdeling van een geschreven tekst vooruit moeten kijken om te kijken of een zin of woord op een regel past.

2. De lemniscaat lopen op het schoolplein

Teken met krijt de liggende 8 op het schoolplein.

Dat kan ook door een aantal tegels te krijten die de route aangeven. Evt. met pijlen de juiste richting aangeven.

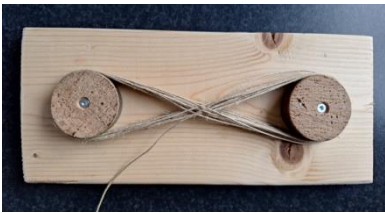
Variaties

- ergens tussendoor laten lopen (bijv. de liggende 8 ligt om een zandbak en het klimrek heen)
- de kinderen achter elkaar aan, met tweetallen of solo de lemniscaat laten lopen
- huppelend, springend, hinkelend

3. De lemniscaat met draad om 2 punten

Laat de beweging maken door deze met dik draad om twee punten heen te maken.

Op het voorbeeld zijn twee stukjes tafelpoot op een plankje gezet. Het begin van de draad kan vastgezet worden met schilders tape of een punaise.

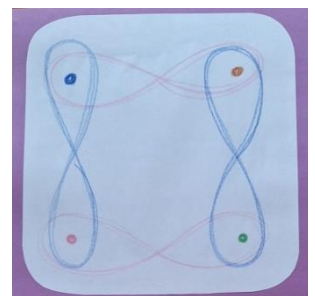
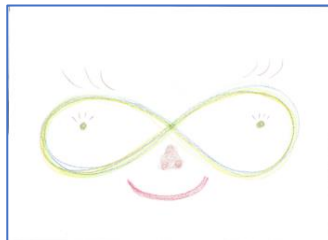
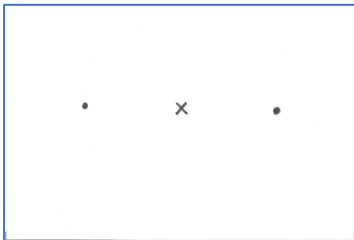
Het kan op allerlei manieren. Tussen twee kapstokhaakjes, twee knoppen van een kast, de kinderen vinden zelf manieren om met grof of dik draad de lemniscaat te herhalen. Om de noppen van een stoel werd vroeger op die manier wol tot een streng gemaakt.

4. De lemniscaat op papier

Zie werkblad 1.

Gebruik verschillende kleuren over elkaar.

Spreek af hoe vaak per kleur of laat eerst vrij hoe vaak ze de kruising zonder stoppen kunnen nemen.

5. De lemniscaat staand, liggend en diagonaal afwisselen

Gebruik werkblad 2 om de staande, liggende en diagonale lemniscaat te maken.

Lukt het om de beweging drie keer te maken zonder te stoppen?

Begin dan aan de volgende en doe die ook drie keer.

Pas grootte en schrijfmateriaal aan, aan het ontwikkelingsstadium van het kind.

6. Dieren maken

De gevorderde leerling kan dieren maken met de lemniscaat als grondvorm: kuikentje, varken, koe, etc.

We zijn benieuwd wat jullie ervan gemaakt hebben! Daar kunnen we wellicht anderen weer mee helpen.

Stuur foto's van de werkjes of eigen ideeën naar platformhandschriftontw@outlook.com

Vermeld even of we het ook op onze Facebook-pagina mogen zetten.

Vooraf heel veel plezier met elkaar toegewenst!

Schrijven met de lemniscaat is een beweging die staat!

Inleiding en motivatie

We kiezen in deze Nationale week van het handschrift voor de lemniscaat omdat de lemniscaat een doorgaande beweging is, waarbij:

1. de meeste schrijfrichtingen aan bod komen (de verticaal ontbreekt);
2. beide hersenhelften tegelijkertijd actief zijn en moeten samenwerken;
3. de doorgaande beweging geoefend wordt;
4. het ruimtelijk inzicht aangesproken wordt;
5. spelling bij deze schrijfbeweging niet belemmerend werkt;
6. het een gecompliceerde beweging is voor ogen, brein en de fijne motoriek;
7. de hersenen door deze beweging evenwichtig geprogrammeerd worden, wat leidt tot een ritmischer handschrift

Lemnikos

De lemniscaat is een heel oud en veelgebruikt teken. Wij geven dit symbool veelal de naam van een liggende of luie acht, of krakeling, terwijl kinderen het wel 'brilletje' noemen. Het woord is ontleend aan het Griekse woord 'lemnikos', dat bij ons de betekenis kreeg van achtvormige kromming, achtvormig lint, striklijn.

Symbool van oneindige beweging

De lemniscaat is terug te vinden in vrijwel alle culturen, hét symbool voor oneindigheid en eeuwige beweging, en heeft maken met energie, doorstroming, kracht. Het houdt in, dat het leven, het leren en het verkrijgen van inzicht, oneindig is en in elkaar blijft vloeien.

Samenbrengen van verstand en gevoel

Het kruis- of smeltpunt wordt hierbij gezien als middellijn van het lichaam. Als de linker cirkel en de rechter cirkel even groot zijn, dan is er sprake van evenwicht tussen verstand en gevoel. Ze corresponderen met beide hersenhelften, die respectievelijk staan voor:

Linkerhersen helft: tijd, chronologie (volgorde, verschillen, analyseren), ik-gevoel (verstand, weten wat je wilt), kijkvaardig (visueel, bijziend), vechter;

rechterhersen helft: ruimte, analogie (overeenkomsten, synthetiseren), wij-gevoel (voelen wat je weet), luistervaardig (auditief, verziend), vluchter.

Hersenhelften laten samenwerken

De lemniscaat wordt regelmatig toegepast bij dyslectische kinderen. Doordat beide hemisferen samenwerken bij deze oefeningen (ChatGPT geeft 4 voorbeelden) worden de kernspieren versterkt, wordt de balans verbeterd en de flexibiliteit vergroot. Dit draagt bij aan kalmeren, reguleren, innerlijke rust en concentratie.

We zijn reuze benieuwd naar wat de leerlingen ervan maken.

Het werk kan gestuurd worden naar platformhandschriftontw@outlook.com.

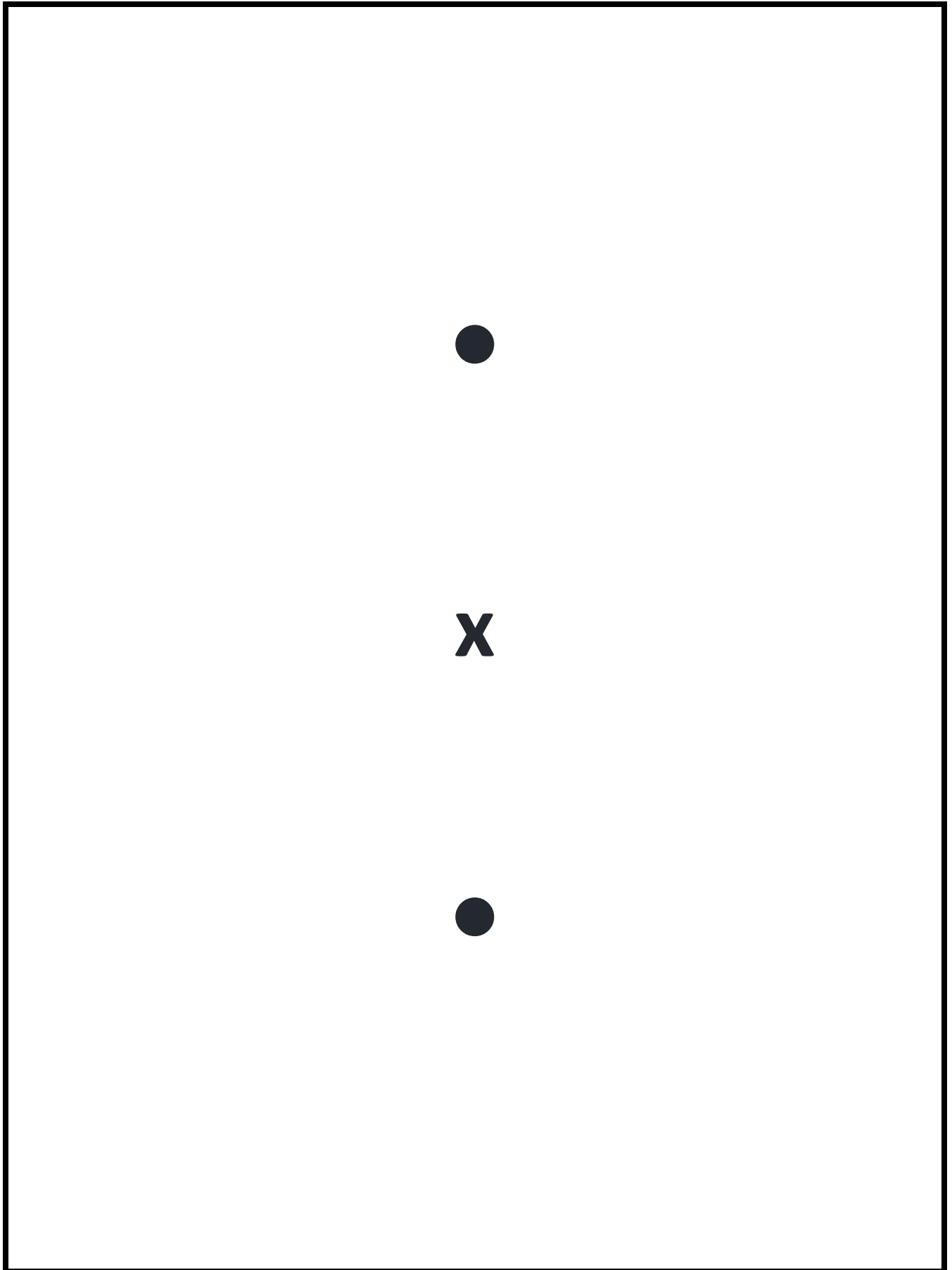
Wil je erbij vermelden of het op onze Facebook-pagina getoond mag worden?

Wie weet win je er het gezelschapsspel 'Schriftgeheimen' mee.

Wij wensen je een Week van het Handschrift toe, waarbij de lemniscaat een veelgebruikte schrijfbeweging mag zijn, die staat!

Platform Handschriftontwikkeling, januari 2024

Werkblad 1

